

Tekstilde Tasarım Olgusu

Serife SEZGİN
Yrd.Doç.

Nesrin ÖNLÜ
Araştırma Görevlisi
Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
İZMİR

İnsanoğlu yaşadığı sürece çevresi ile ilişki içindedir ve sürekli bilgi alır. Zaman içinde aldığı bu bilgileri gereksinimleri doğrultusunda kullanır. Bu bilgileri kullanırken ise tasarım olgusundan yararlanır. Tasarım günümüzde her alanda etkinliğini hissettiren vazgeçilmez bir olgu haline gelmiştir.

ASPECT OF DESIGN IN TEXTILES

Man has always been in touch with his surroundings and has also been a receiver of knowledge from it. He uses this knowledge in the direction of his needs. He makes use of design when applying this knowledge into form.

Design has become an aspect which we cannot do without, in almost every area of activity.

1. GİRİŞ

Günümüzde tasarlama işlemi tasarlavıcının bile hakim olamayacağı kadar çok genişlemiş ve gelişmiştir. Çünkü tasarlanacak ürünün elde edilebilmesi için göz önünde bulundurulması gereken teknik, ekonomik ve sosyal faktörler gelişmiştir. Bu faktörler ürünü kullanacak birey esas alınarak, hem bireyi hem de tasarlayacak kişiyi doğrudan etkilemektedir.

Modernizasyonun üst düzeyde olduğu çağımızda tüm alanlarda olduğu gibi tekstilde de tasarlama işlemi temel hususlardandır. Günümüzde tasarımsız ortamlardan söz etmek mümkün değildir. Böyle bir ortam ancak henüz insanoğlunun ve düşüncenin var olmadığı ilk çağlarda olabilir.

İnsanoğlunun varoluşuyla birlikte düşünce ortaya çıkmış ve önceleri insan, çevresinde bulunanları olduğu gibi kullanırken düşüncesi sayesinde kullanım amacına göre onları biçimlendirmeye başlamıştır. Vücudunu dış etkenlerden korumak amacıyla iklime göre yapıklardan, otlardan v.s. yaptığı bir tür giysiyi ya da hayvan postlarını kullanmış, zamanla doğadan esinlenerek bulduğu teknikler, yöntemler ve malzemeler sayesinde "giysi" adını verdiğimiz ürüne başka işlevler de kazandırmıştır. Bu işlem ilk çağlardan beri kullanılmakta olan halı-kilim gibi yaygılar için de geçerlidir. Bunların önceleri ilk giysiler gibi dokusu ve renkleri sınırlı iken zamanla çok büyük değişikliklere uğramıştır.

Giyisi ve yaygı olarak ortaya çıkan tekstil kavramı günümüzde akıl almayacak boyutlara ulaşmıştır. Hangi farklı alana el atsak karşımıza tekstil çıkar hale gelmiştir. Bu da beraberinde tekstildeki tasarlama olayının genişlemesine ve çok geniş boyutlu düşünülmesine sebep olmuştur. Malzeme çeşidiyle birlikte fonksiyonu da artmış, kullanılacak yer ya da kesim sayısı fazlalaşmıştır. Bu nedenle bu makalenin amacı tasarım olgusuna genel olarak değinildikten sonra tekstil tasarımını etkileyen faktörleri ve onu oluşturan öğeleri ortaya koymaktır. Çünkü günümüzde diğer alanlarda olduğu gibi tekstilde de bir ürün yalnızca işlevsellikten ibaret değildir. Bu işlevselliğe estetik özellikler kazandıran bir takım öğeler ve bunları etkileyen belirli faktörler vardır.

2.TASARIM OLGUSU

Tasarım, insanların gereksinimlerini karşılamayı hedefleyen, işlev, görünüm gibi her yönden yüksek düzeyde yenilik getirici, yarı karmaşık yarı disiplinli bir olgudur.

Dilimize "Tasarım" olarak yerleşen sözcük aslında Latince kökenlidir. Latince "de+ignare" kökünden gelir ve "işaret etmek", "belirtmek", "planlamak", "resmetmek", "bir model veya şekil olarak kurmak" anlamına gelir.

Genellikle bir çalışma için geçerli olan şemaların ve planların hazırlanma süreci olarak tanımlanan tasarım, güzel sanatlarda yaratıcı sürecin kendisi olmaktadır.

Tasarlanacak bir üründe öncelikle fonksiyon önemlidir. Ürün fonksiyonu belirlendikten sonra tasarlama aşaması devreye girer. İnsan yaşadığı sürece, gelişmiş duyu organları sayesinde çevresinden sürekli bilgi alır ve bu çevreyi alacağı kararlarla kendi düşüncesine uydurmaya ve değiştirmeye çalışır. Bu da kişinin fiziki çevresinden beklediği fonksiyonları ifade eden eylemleridir. Aynı eylemler, dolayısıyla tasarlanacak ürüne yansiyacaktır ve gelişmiş istek ve ihtiyaçlarımızı karşılayan, eylemlerimizi gerçekleştirmemize yardımcı olan her şey tasarlama ürünlerini meydana getirecektir. İnsan eylemleri ufak bir kaş-göz hareketinden uçuşa istediğine kadar geniş bir alana yayılabilir. Önemli olan bu eylemlerin sınırlarını belirleyebilmektir. Bu görev de tasarımcıya düşer. İnsanoğlu fiziki çevresi ile bir bütün halinde olduğu için tasarlavıcı bu sınırları istediği kadar genişletip daraltabilir.

Tasarılavıcı bu işlemleri yaparken tasarım olgusunu yönlendiren bir takım ilkelere göre hareket eder. Bu ilkelere çağın göre değişiklik gösterebiliyorken değişmeyen belirli ilkelere vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir: